במה אשה פרק ששי שבת סא.

הא יש ברגלו מכה נפיק בהי מיניהו נפיק אמר רב הונא באותה שיש בה מכה אלמא קסבר סנדל לשום צער עביד וחייא בר רב אמר [א]באותה שאין בה מכה אלמא קסבר לשום תענוג עביד וזו שיש בה מכה מכתה מוכחת עליה ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב הונא דאמר ליה ר' יוחנן לרב שמן בר אבא הב לי מסנאי יהב ליה דימין אמר ליה עשיתו מכה ודילמא כחייא בר רב ס"ל והכי קאמר עשית של שמאל מכה ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן כתפילין כך מנעלין מה תפילין בשמאל אף מנעלין בשמאל מיתיבי כשהוא נועל נועל של ימין ואחר כך נועל של שמאל אמר רב יוסף השתא דתניא הכי ואמר רבי יוחנן הכי דעבד הכי עבד ודעבד הכי עבד אמר ליה אביי דילמא רבי יוחנן הא מתני' [ב]לא הוה שמיע ליה ואי הוה שמיע ליה הוה הדר ביה ואי נמי שמיע ליה וקסבר אין הלכה כאותה משנה [ג]אמר רב נחמן בר יצחק ירא שמים יוצא ידי שתיהן ומנו מר בריה דרבנא [ד]היכי עביד סיים דימיניה ולא קטר וסיים דשמאליה וקטר והדר קטר דימיניה אמר רב אשי חזינא לרב כהנא דלא קפיד תנו רבנן [ה]כשהוא נועל נועל של ימין ואחר כך נועל של שמאל [ו]כשהוא חולץ חולץ של שמאל ואח"כ חולץ של ימין [ז]כשהוא רוחץ רוחץ של ימין ואח"כ רוחץ של שמאל כשהוא סך סך של ימין ואח"כ של שמאל והרוצה לסוך כל גופו סך ראשו תחילה מפני שהוא מלך על כל איבריו: [ח]ולא בתפילין: אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמ"ד [ט]שבת לאו זמן תפילין הוא אלא אפילו למ"ד שבת זמן תפילין הוא לא יצא דילמא אתי לאיתויי ברה"ר ואיכא דמתני לה אסיפא ואם יצא אינו חייב חטאת אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמ"ד [י]שבת זמן תפילין הוא אלא אפילו למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא אינו חייב חטאת מ"ט דרך מלבוש עבידא: [יא]ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה: אמר רב פפא [יב]לא תימא עד דמומחה גברא ומומחה קמיע אלא כיון דמומחה גברא אף על גב דלא מומחה קמיע דיקא נמי דקתני ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא קתני בזמן שאינו מומחה ש"מ: [יג]ת"ר [יד]איזהו קמיע מומחה כל שריפא ושנה ושלש אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה לא שנכפה אלא שלא יכפה וקושר ומתיר אפילו ברה"ר ובלבד שלא יקשרנו

בשיר

מצוה עכשיו. אדם איסטניס ורך ומכירין ממון מעשיו שנעל נעלו אחת שהוא איסטניס וזו מכתה מוכחת עליה ומכיון שהמכה מוגעתו מלנעול ולא חשדי ליה. ולענין אחוכי נמי לא מחייבי עליה: **עשיתו מכה.** ורבי יוחנן סבירא ליה דהנועל סנדלים נועל של שמאל תחילה ואח"כ של ימין וקס"ד דהכי קאמר ליה מ"כ שתנעול זה שוב לא תנעול של שמאל אחריו והנני יוצא בימיד ועשית את זו של ימין כאותה שיש בה מכה. אלמא קסבר באותה שיש בה מכה נועל: **ודילמא כר' מייא סבירא ליה.** דאמר באותה שאין בה מכה נועל והכי קאמר ליה מ"כ הריני יוצא בימיד כזו של ימין ועשית את רגלי של שמאל כאילו יש בה מכה דלא בימיד באותה שאין בה מכה: **ואודא ר' יוחנן.** דאמר עשית מכה דשמעינן מינה דאי הוה נעיל דימין ברישא תו לא הוה נעיל דשמאל בתריה לטעמיה דאמר דשמאל חשיבא: **תפילין כשמאל.** כדילפינן במנחות (דף לו.) מעל ידכה[טו] מלא יד כהה דהיינו שמאל שהיא כהה לענין תשמישים: **הוה דדר ביה.** ולא עבדינן כר' יוחנן: **אין הלכה.** וכרבי יוחנן בענין למעבד: **יוצא ידי שניהם.** עביד כתרוייהו: **ופיים דשמאליה וקטר.** נמלא נעילת ימין קודמת לשמאל כי מתניתא דקתני שמאל לשל ימין כר' יוחנן: **חולץ של שמאל.** דזהו כבודו של ימין. כגולנו גרסינן של ימין בריש מון מחולץ: **לא פיפא כו'.** בפרק במה דעירובין (ד' לח:) מייתינן פלוגתייהו בגמרא: **דילמא.** שקיל להו מריש אם לא לפעמים וממנו להו ד' אמות: **דמומחה גברא ומומחה קמיע.** שעשה אדם זה קמיע זו לג' אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא ג' אנשים והקמיע מומחה שריפא כתב זה ג' אנשים. מ"נ שכתב אדם זה ג' מיני קמיעים של ג' מיני חלאים לג' אנשים היינו אימתמי גברא ככל קמיעים שיעשה לעולם ומומחה קמיעה שנעשית מ[קמיע זו] לג' אנשים מחולי זה כין שכתבה רופא זה כין שכתבה רופא אחר נעשה הקמיע מומחה: **אלא כיון דאימתמי גברא.** ג' מיני קמיעות לג' בני אדם אע"ג דלא אימתמי קמיע שלא ריפא קמיע זה אדם מעולם: **מן המומחה.** משמע מאדם מומחה: **ולא קפיי בזמן שאינו מומחה.** דליהוי משמע דקפיד אמומחה קמיע עצמו. קמיע אינו אלא לשון קשר ודעיקרין של ארבי אממנין נמי קרויין קמיע: **ולא שנכפה.** כלומר לא תימא דלא יצא אלא מי שבא עליו החולי כבר פעם אחת: **נכפה.** היינו חולי שאדם נופל מחמתו לארץ ומכהו בראשו במוחו ומפילו: **אלא שלא יכפה.** שבא ממשפחת נכפין ודומג שלא יכפה:

בשיר

דעבד הבי עבד. פירוש דברייתא לא פליגא אדבי יוחנן ולא ר' יוחנן אברייתא וה"פ כתפילין אע"ג דימין חשובה לענין כהן יד וכהן רגל וכן לענין חליצה יכול לנעול של שמאל תחילה ברייתא נמי קמ"ל דאע"ג דשמאל חשובה לתפילין יכול לנעול של ימין תחילה וא"ת מ"כ אמאי הקפיד רבי יוחנן על רב שמן שנתן לו של ימין כיון דיכול לנעול איזה שירצה תחילה ונראה לר"י דה"פ דעבד הבי עבד מי שרוצה לחבב של שמאל חשוב מצות תפילין הרשות בידו ומי שרוצה לחבב של ימין יותר חשוב חשיבות של ימין הרשות בידו ורבי יוחנן היה דרכו לחבב כל שעה של שמאל יותר ורב שמן בר אבא (נא) היה יודע מנהגו: **וסיים** דשמאליה וקטר. אומר ריב"ן דדוקא לענין קשירה הוא דחשיבות של שמאל טפי חשיבות תפילין הוא דקשירה אבל מיפכא לא ולהאי טעמא יש לנעול של ימין תחלה במנעלים שאין בהן קשירה: **דילמא** מיפסקי ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר. קשה לר"י דאפילו לא מייתין דילמא מיפסקו אסור משום דזימנין דאיצטריך לבה"כ ואמי לאתויינהו ד"א ברה"ר דהכי אמר לקמן גבי קמיע ומתוך פי' הקונטרס משמע דלא גרס דילמא מיפסקו ופי' דילמא שקיל להו מראשו אם בא ליפנות והקדוש מקורבי"ל אומר דגרסינן לה שפיר ואיצטריך טעמא דמיפסקו לתפילין של יד דאין נרך לחלון כשלרין [ט]לבה"כ אלא של ראש משום ש"ן: **עד** דמיחי גברא ומיחתי קמיע. נראה לר"י שאם כתב לחם אחד בשלש איגרות וריפאו שלשתן ג' בני אדם כל אחד אדם אחד היינו מומחי גברי וכאשר ריפאו שלשתן אדם אחד בעיא היא בסמוך אי מיחתי גברא או לא ודוקא לאותו לחם הוא מומחה אבל לשאר לחמים לא ודוקא שכתבם הוא אבל אחר לא ואם כל אחת מאיגרות ריפא שלש פעמים אפילו אדם אחד מומחה שלשתן ואין הלחם מומחה כל מקום שהוא אלא דוקא איגרת לבדה שהומחה והיינו מומחה גברא ומומחה קמיע שקמיע זה הומחה שריפא שלש פעמים וכתבו אדם מומחה שכתב שלשה קמיעין והועילו שלשתן: **אע"ג** דלא מיחתי קמיע. נראה דכל שכן מיחתי קמיע ולא גברא שהמחאת קמיע עדיפא מהמחאת הרופא כדמוכח לקמן דבהמחאת קמיע פסיקא ליה דאיתחתי אפילו בחד גברא ובאיתחתי גברא מספקא ליה אי איתחתי בתלת קמיע לחד גברא אי לא:

אע"ג דלא מיחתי קמיע. קשה לרשב"א היכי משכחת לה דאתחתי גברא ולא קמיע כיון שהאיש מומחה לכתוב לחם זה מ"כ אגרת זו שכתב ודאי תועיל ואומר ר"י דג"מ שאם אבד מחאתו שכתב ג' קמיעים ולא הועילו אם הומחה הקמיע מועיל אפילו אבד אדם מחאתו: **ולא** קתני בזמן שאינו מומחה. קשה לרשב"א דילמא לעולם בענין תרוייהו ואי הוה מני הכי הוה משמע מומחה קמיע ולא גברא וי"ל דאיכא מומחה משמע שפיר בין אגברא בין אקמיע דהא לקמן תניא איזהו קמיע מומחה כו' ומוקמינן לה לאמחויי גברא:

כל

א) [לעיל יט: וש"נ], ב) [כרתות לט:], ג) [מס' ד"מ פ"ו], ד) [עיי"כ לה: לז. מנחות נ:], ה) [שם ולקמן סב.], ו) [תוספתא פ"ה], ז) [לעיל ס. כמשנה], ח) [שמות יג], ט) [רש"ל],

לב א מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין קפ טוש"ע א"ח סי' שא סעיף ז: לג ב טוש"ע א"ח סי' כ סעיף ד:
לד ג שם סעיף ה:
לה ד טוש"ע א"ח סי' ד סעיף י:
לו ה מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יד סמג לאוין קפ טוש"ע א"ח סי' שא סעיף ז: לז ו ז ח מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח שם סעיף כה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דילמא מיפסקי וכו' אלא של יאש משום ש"ן. עי' מנחות לה ע"ב תוס' ד"ה אלו תפילין:

רבינו חננאל

פוגיא כחייא בר רב דאמר נועל הרגל שאין בה הכאה, כי הרגל שיש בה הכאה המכה מוכחת עליה, אמרי יוחנן קאי כוותיה, הלא תראה כיון שהביא לו רב שמן בר אבא הסנדל של ימין והיה ראוי לו (להביא) של שמאל, שהרגיל לנעול השמאל תחלה, אמר לו עשיתה השמאל מכה ואמרת בדעתך כיון שהשמאל מוכה אין לה נעילת סנדל למיכך הבאתה לי של ימין. ש"מ דסבר ר' יוחנן כי מי שאין עליה מכה היא שיש בה נעילת סנדל, ומי שיש בה מכה היא נשארת יחיפה. ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר כתפילין כה תפילין בשמאל אף כנעל בשמאל. ואסקא רב אשי דזמנין חזינא לרב כהנא דנועל של שמאל תחילה ואח"כ של ימין, וזימנין חזינא דנועל של ימין תחילה ואח"כ של שמאל ולא קפיד. וקיי"ל כוותיה דרב אשי דהוא בתרא. ולא בתפילין ואם יצא אינו חייב חטאת. אסיקנא לשנא בתרא אמר רב ספרא לא תימא מתניתין דקתני אם יצא אינו חייב חטאת אליבא דאמר דאמר שבת זמן תפילין הוא, אלא אפילו למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא חייב חטאת ליכא, מ"ט דרך מלבוש עבידן, והוצאה דרך מלבוש אינו חייב ופפרש בפרק אחרון דעירובין. ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה. איקמה רב פפא אי איתמחי גברא אע"ג דלא איתמחי קמיעא, שרי למיפק ביה בשבת. ודייק ממתניתין דקתני בזמן שאינו מן המומחה ולא קתני בזמן שאינו [מומחה] הקמיע עצמו.

מ) נראה מזה לכאורה הי' לו ר' תמיד כמנהג דר"ש ע"כ ס"ל כחיא כי רב ולי"ש.

רב נסים גאון

אמר רב ספרא לא תימא אליבא דמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא וכו'. משחכח עיקר דילה במסכת עירובין בפרק המוציא תפילין (דף צז:) דתניא ושמרת את החקה הזאת לפועדה. מימים ימימה ימים ולא לילות, מימים ולא כל הימים פרט לשבתות ולימים טובים דברי ר' יוסי הגלילי. רי' עקיבא כר' יוסי הגלילי סבירא ליה דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא, כמו שאמרה הברייתא דתניא ר' עקיבא אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים, ת"ל והיה לך לאות על ידך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן נופן אות. ותקרו בתלמוד לידע איזה תנא דקסבר שבת (לאו) זמן תפילין. ונשאו ונתנו בדבר זה הרבה עד שקיימו כי הוא ר' מאיר, כראמרינן בסיפא אלא האי תנא הוא דתניא המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד איש ואחד אשה כו', עד כאן לא פליגי אלא בחדשות ובישנות אבל באשה לא פליגי דקסברי תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא ונשים חייבות. ומכלל דבריהם למדנו שר' מאיר ור' יהודה סברי שבת זמן תפילין היא. ועל דעת מי שסבר שבת לאו זמן תפילין היא הויא לה מצות עשה שהזמן גרמא לפי שהיא נוהגת בחול בלבד. ואלו שחייבו הנשים בה סברו כי חובתה נוהגת בכל עת ואינה מיוחדת בזמן ידוע. בפ' האשה נקנית (קידושין לה:) אמרו מאן שמעת ליה דאמר תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמה ר' מאיר היא. ואמרו עוד ולר' יהודה דאמר ב' כתובין הבאין כאחד מלמדין ותפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא, מאי איכא למימר. דזה הברייתא דפליגו בה ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא עם הברייתא בתראה דהיא דסבר ר' עקיבא אשכחנן (נ"א: תמצאם אף) בפס' דמנחות בפ' הקומץ את המנחה (לה:) ואשכחנן (וראה זה תמצא) עוד בגמ' דלא חצא אשה במחט נקובה (לקמן סב:) אקשייה אביי לרב יוסף מדברי הברייתא. ואותבריה רב יוסף התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין ושבת זמן תפילין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com